

Calculabilitate & Complexitate

Subiectul 1

Mașini Turing

Ce tre să știi?

Nota 6:

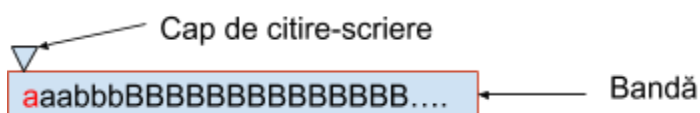
- definitii pentru toate tipurile de masini Turing (deterministe, nedeterministe, cu mai multe benzi)
- limbaj acceptat si functie Turing calculabila
- relatiile intre ele tipurile de masini Turing (enunturi)

Fiecare demonstratie, la alegere: 2p

Definiții

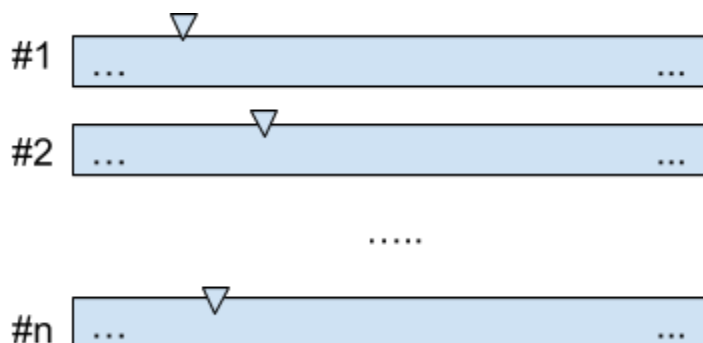
O **mașină Turing** se definește ca un 7-tuplu $M = (Q, V, U, \delta, q_0, B, F)$, unde:

- **Q** este mulțimea stărilor
- **V** este alfabetul de input
- **U** este alfabetul benzii, include V (pentru că mașina modifică inputul)
- δ este funcția de tranziție, parțial definită.
  - Dacă mașina are o singură bandă:

- $\delta : Q \times U \rightarrow P(Q \times U \times \{L, R\})$
- $\delta(q, a)$ conține $(s, b, X) =$ dacă mașina se află în starea q și citește pe bandă simbolul a . Atunci:

1. Înlocuiește simbolul a cu simbolul b
  2. deplasează capul de citire scriere în direcția indicată de X.
  3. Schimbă starea q în starea s
- Mașina Turing se numește **deterministă** dacă $|\delta(q, a)| \leq 1$ oricare ar fi q și a. Altfel, mașina se numește **nedeterministă**.
  - Dacă mașina are mai multe benzi:

- $\delta : Q \times U^n \rightarrow P(Q \times U^n \times \{L, R\}^n)$
  - $\delta(q, a_1, a_2, \dots, a_n)$ conține $(s, b_1, b_2, \dots, b_n, X_1, X_2, \dots, X_n)$ = dacă mașina se află în starea q și citește simbolul a_1 pe banda 1, a_2 pe banda 2, ..., a_n pe banda n, atunci:
    1. scrie b_1 în locul lui a_1 , b_2 în locul lui a_2 , ..., b_n în locul lui a_n
    2. capul de citire scriere corespunzător benzii i se deplasează în direcția indicată de X_i .
    3. Schimbă starea q în starea s
  - Dacă $|\delta(q, a_1, a_2, \dots, a_n)| \leq 1$, pentru orice q și orice $a_1, a_2, \dots, a_n$, atunci mașina se numește **deterministă**. Altfel, mașina Turing este **nedeterministă**.
- **q0** este starea inițială a mașinii
  - **B** este simbolul blank (simbol care marchează sfârșitul inputului)
  - **F** este mulțimea stărilor finale

Mașina Turing M poate fi:

- Dispozitiv de acceptare
  - Mașina are la început pe bandă un cuvânt $w \in V^*$

- Mașina decide dacă $w \in L(M) = L$:
  - Dacă M se oprește într-o stare finală, atunci w este **acceptat** ($\in L$).
  - Dacă M nu se oprește sau se oprește într-o stare nefinală, atunci w este **respins** ($\notin L$).
- $\{w \in V^* \mid w \text{ acceptat de } M\} = L(M) = \text{limbajul acceptat de } M$
- Dispozitiv de calcul
  - Avem funcția $f : N^k \rightarrow N$ - definită parțial sau total
  - Input: $(x_1, x_2, \dots, x_k)$ din N^k , scris astfel: $1^{x_1+1}01^{x_2+1}0\dots01^{x_k+1}$
  - Dacă $f(x_1, x_2, \dots, x_k)$ este definit, mașina se oprește într-o stare finală și vom găsi pe bandă output-ul: $1^{f(x_1, x_2, \dots, x_k)+1}$
  - Dacă $f(x_1, x_2, x_3, \dots, x_k)$ nu este definit, mașina nu se oprește într-o stare finală
  - Dacă se poate construi o astfel de mașină pentru funcția f, atunci f se numește **Turing calculabilă**.

Relațiile între tipurile de mașini Turing

1. O mașină Turing cu n benzi este echivalentă cu o mașină Turing cu o singură bandă.
2. O mașină Turing nedeterministă cu o bandă este echivalentă cu o mașină Turing deterministă cu 3 benzi.
3. Deci, o mașină Turing nedeterministă cu o singură bandă este echivalentă cu o mașină Turing deterministă cu o singură bandă. (rezultă din 1 și din 2).

Demonstrații

Pentru orice mașină Turing M nedeterministă cu o bandă, există o mașină Turing cu 3 benzi M', deterministă echivalentă cu M.

Demonstrație

Fie $M = (Q, V, U, \delta, q_0, B, F)$ o mașină Turing nedeterministă.

Fie $E = \{(q, a, s, b, x)\}$ unde:

-
- q, s sunt stări (elemente ale mulțimii Q)
  - q nu este stare finală (nu aparține lui F)
  - a, b sunt din U și b nu e B .
  - x e L sau R .
  - Dacă mașina se află în starea q și citește simbolul a , atunci scrie b , deplasează capul de citire în direcția indicată de x și trece în starea s .

M' are 3 benzi și lucrează astfel:

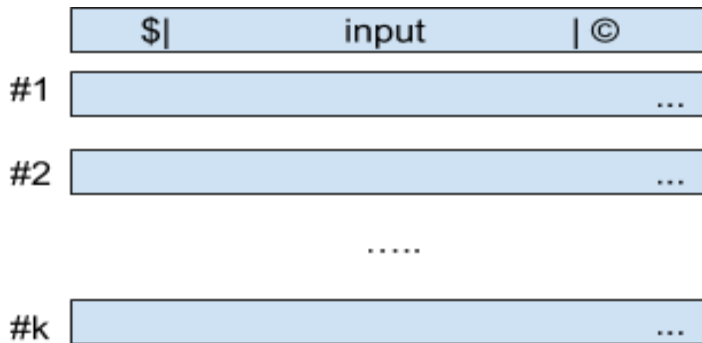
1. Copiază w pe banda 3.
2. Generează pe banda 2 succesorul cuvântului din E^* înscris pe bandă.
3. Citește simbolul de pe banda 2: (q, a, s, b, x)
  - a. Verifică dacă mașina se află în starea q . Dacă nu, merge la pasul 5.
  - b. Verifică dacă simbolul citit de pe banda 1 este a . Dacă nu, merge la pasul 5.
  - c. Scrie b peste a .
  - d. Schimbă starea în s .
  - e. Deplasează capul de citire scriere pe banda 1 în direcția indicată de x .
  - f. Deplasează capul de citire scriere pe banda 2 la dreapta.
  - g. Dacă mai sunt simboluri pe bandă, se reia pasul 3. Altfel, merge la pasul 4.
4. Verificăm dacă starea obținută e finală. Dacă da, ne oprim. Altfel mergem la pasul 5.
5. Copiază w de pe banda 3 pe banda 1. Merge în starea q_0 și merge la pasul 2.

Pentru orice mașină Turing M cu k benzi, există o mașină Turing cu o bandă, M' , care echivalentă cu M .

În plus, dacă M este deterministă, M' este și ea deterministă.

Avem mașina M, cu k benzi:

Și acum, construim mașina M' astfel:

- M' are o singură bandă auxiliară, iar elementele ei vor fi **vectori cu 2k piste:**
  - Pe pista $2 * i - 1$ se află conținutul benzii i a mașinii M
  - Pista $2 * i$ conține 0-uri mai puțin pe o poziție - are 1 unde se afla capul de citire-scriere al benzii i a mașinii M.
  - Mașina M' citește conținutul benzii de la stânga la dreapta și memorează simbolurile de pe piste impare aflate imediat deasupra simbolurilor 1 de pe piste pare.
  - Când ajunge la finalul benzii, simulează mișcările pe care le-ar fi făcut mașina M. Parcurge din nou banda, dar de la dreapta la stânga, și actualizează conținutul pistelor impare în conformitate cu simbolurile ce ar fi fost scrise de mașina M și conținutul pistelor pare în conformitate cu direcția în care s-ar fi deplasat fiecare cap de citire.